

Delrapport: En stad som håller ihop

Arbetsgrupp:

Ordförande: Anders Rubin.

Hanna Jokel, Nadjam Malik, Linda Attin.

Sekreterare: Bahhar Mohammadi Norén

Inledning

Vårt uppdrag – ett Malmö som håller ihop – omfattar demokratin i stort. Ett område med väldigt många bottenar och med närmast oändliga frågor man kan titta djupare på. De flesta skulle nog instämma i att demokratin idag, om än kanske inte i grunden är hotad, så är den onekligen utsatt för hårt tryck, både i globalt och lokalt perspektiv. Många är de som beskriver samtiden som mer polariserad än tidigare. Ökade ekonomiska klyftor, främlingsfientlighet och ett alltmer grupperande av ”vi och dem”. I Socialdemokratiens ideologiska kärna finns ett större och bredare ”vi”, en gemenskap som innefattar så många som fler. Det är den gemenskapen som skapat utgångspunkten för arbetsgruppens arbete samt de analyser och förslag som läggs fram i rapporten.

Vi tror på en aktiv demokrati där medborgarna upplever att de kan och får delta i utformandet av staden. Där det finns tydliga och lättillgängliga vägar att både delta i det demokratiska samtalet och där alla känner sig välkomna. Genom möten, samtal och dialog mellan invånare och respekt och förståelse gentemot varandra kan vi nå dit.

Arbetsgruppen vill understryka att man inte kan se demokratiarbetet för att skapa samhällsgemenskap separerat från hur samhället i stort fungerar. Grundläggande förutsättningar som att alla svenskar har ett arbete med bra villkor, en dräglig bostad där barnen har möjlighet att läsa sina läxor ostört och där familjer och individer har förutsättningar att sätta mat på bordet till sig själva och sin familj. För att behålla den gemenskap som finns, och utveckla den för att innefatta ännu fler, är det avgörande att fundamentala frågor för individen såsom arbete, fungerade skola, bostad och mat för dagen, är uppfyllda.

Att stärka demokratin och gemenskap bland invånarna i Sverige i stort, men i synnerhet i Malmö är att vaccinera samhället mot antidemokratiska tendenser och uttryck. Den demokratiska infrastrukturen måste kontinuerligt stärkas och fler inbjudas till att delta i den. I en demokrati måste människor ha rätt att ge uttryck för sina olika åsikter, rösta på vad de så önskar och praktisera sina liv inom lagens gränser. I det avseendet kan demokratin sägas vara neutral. Men demokratin måste ständigt försvaras, nyskapas och stärkas – motkrafterna måste bekämpas – demokrati kan i det avseendet därför aldrig vara värderingsfri.

Det går inte att vara fullständigt heltäckande i en delrapport som denna. Arbetsgruppen har därför valt att koncentrera sig på att lyfta några områden som anses vara särskilt utvecklingsbara. Det innebär inte att dessa nödvändigtvis är de allra viktigaste områdena för att stärka och utveckla demokratin – jobb, utbildning, trygghet och bostad är fortfarande av yttersta vikt. Vi har dessutom så här långt valt att inte gräva djupare i frågor som är väldigt viktiga ur ett demokratiskt perspektiv men där vi bedömer att vi redan har väl fungerande och väl formulerad politik, till exempel, stadens kulturpolitik och hur Malmö stad arbetar med att öka valdeltagandet. Arbetsgruppen har också fört en del resonemang kring bland annat demokrati i skolan och den demokratiska fostran med koppling till barn och ungdom. Det är ett ämne som återkommer i slutrapporten.

Tillvägagångsätt och möten under processen

Arbetsgruppen har under processens gång träffat experter, bjudit in till möten och träffat intressenter för att fördjupa sig i området.

Flera öppna medlemsmöten har anordnats, ett med forskaren Tapio Salonen som höll ett föredrag om Malmös historiska utveckling och som efterföljdes av intressanta diskussioner. Ett annat välbesökt möte arrangerades med forskaren Sayaka Osanami Törngren, också från Malmö universitet om den påverkan diskriminering och rasism kan ha på upplevelsen av demokrati och inkludering. Därtill har arbetsgruppen träffats och diskuterat frågeställningar som uppkommit, material som har lästs och text som skrivits.

1 En demokratipolitik för möten

1.1 Motverka segregation

Den segregation som finns i alla svenska storstäder är problematisk för den samhälleliga gemenskap och delaktighet som utgör den socialdemokratiska visionen. Att komma till bukt med segregationen i Sverige eller Malmö är ett åtagande över mandatperioder. Men det är också ett måste för socialdemokratin. Socialdemokratin var med och flyttade Sverige från ett av världens fattigaste länder i början av 1900-talet, till att ett sekel senare vara ett av världens rikaste länder och en modern välfärdsstat. Det går att göra igen.

Om invånarna inte har de mest basala behoven uppfyllda: drägligt boende, mat på bordet, en bra skola för barnen, arbete och en välfärd efter behov, då kommer den demokratiska gemenskapen vara svår att bygga. De ekonomiska klyftorna måste minska för att gemenskapen ska kunna öka.

En annan utmaning som präglar Malmö och många andra svenska städer är statens och det kollektiva samhällets tillbakadragande. Avsaknaden av lokala myndigheter, kommunens fysiska närvaro i hela staden och brist av annan institutionell infrastruktur har bidragit till känslan av att samhället dragit sig tillbaka. Det har medverkat till att skapa en mylla för extremism, populism och ökad misstro mot samhällets strukturer.

Idag är det allt färre svenskar som organiserar sig i föreningslivet, politiska partier och fackförbund. Traditionen i Sverige har länge varit att det politiska samtalet sker i organiserade former genom politiska partier och intresseorganisationer. När allt färre väljer att organisera sig uppfylls inte rekvisiten för ett jämlikt offentligt samtal. Det är en utmaning som många organisationer står inför och något som behöver aktualiseras.

1.2 Det offentliga rummets betydelse

Hur staden är uppbyggd och planerad, hur vi skapar förutsättningar för möten och hur vi ger liv åt det offentliga rummet med gemensamma aktiviteter är mycket viktigt för demokratin. Segregation och isolering stärker inte demokratin. Ska vi Malmöbor verkligen bli ett ”vi” måste vi mötas.

Staden utvecklas ständigt. Ekonomiskt, bebyggelsemässigt och befolkningsmässigt. I slutet av industriepoken var Malmös centrala delar i många fall i dåligt skick. Delar av city var närmast att beskriva som slumområden. Samhällsplaneringen hade trätt tillbaka och många lokaler stod tomma. Malmö city upplevdes som dött och trist, inte minst på helger. När det nya

postindustriella Malmö skulle byggas sattes stort fokus på att återskapa och vitalisera citykärnan. Stora satsningar gjordes på det offentliga rummet från Centralstationen till Möllevången. Den här processen fortskrider och centrala Malmö breddas när Västra och Mellersta hamnen går mot färdigställande. Idag är Malmö en annan stad, där inte minst universitetet satt sin prägel på stora delar av staden.

I många avseenden har politik som inneburit omvandlingen av Malmö varit mycket framgångsrik. Centrala Malmö har aldrig betytt så mycket för stadens ekonomiska bas som den gör idag. Många verksamheter i city är utsatta för starkt omvandlingstryck när alltmer handel blir digital, men då anpassar sig city till upplevelser och restauranger.

Ur demokratisk synvinkel har utvecklingen av Malmö varit mycket bra, då den inte bara gett fler arbetsplatser i centrum utan också gett Malmöborna naturliga möjligheter att träffas och gemensamt bruka det centrala stadsrummet.

Utvecklingen av Malmös centrala delar fortsätter, genom att göra korridoren Södra Förstadsgatan från Triangeln till Möllevångstorget bilfri med fokus på cykelbanor och promenadstråk. Att fortsätta bygga sammanhängande utrymmen genom hela staden, som knyter ihop väst med öst, och norr med söder är en förutsättning för att nå de mål som är uppsatta och för att bygga ett Malmö. Malmö är en till befolkningen en stor stad, till geografien en mindre. Det innebär också goda förutsättningar att bygga bort barriärer och istället inkludera fler i det större Malmö.

Malmö har inga geografiska barriärer som stora vatteninlopp, älvar och öar, som många andra städer i Sverige. Både i Göteborg och Stockholm delas staden av stora vattenområden och kräver transport- och infrastruktursatsningar för förflyttningar över stora fysiska barriärer. I Malmö har nästan all mark gått att bebygga och mycket är tidigare våtmarker eller havsbotten. Malmö är därför Sveriges tätast bebyggda stad. Det är en klar fördel om man vill skapa en stad där möten kan ske mellan medborgare trots segregerad bostadsmarknad. Utmaningarna i Malmös offentliga rum utgörs istället av de fysiska barriärer som skapas av transportsystemet. Järnvägen, ringvägarna och matarleder som Amiralsgatan, Lorensborgsgatan och Pildammsvägen delar upp staden. Redan idag planeras det för insatser som minskar de fysiska hindren och utvecklar staden i en positiv riktning. Även längst med Amiralsgatan planeras det satsningar för att bygga samman Rosengård. Men även om fysiska hinder överbyggs kvarstår utmaningen med att alla Malmöbor ska känna att staden är deras och den gemenskap som det innebär.

Det fortsatta tillgängliggörandet av stadens offentliga utrymmen, samtidigt som utrymmena fylls med aktiviteter och möten, är en del i att skapa den gemenskap som är målsättningen. Offentliga utrymmen, är inget självändamål. Stadens utrymmen ska fyllas med aktiviteter och liv. Det inkludera allt från Malmöfestivalen, till Malmöbornas rätt att demonstrera och ge uttryck för sina åsikter, till uppvisningar och arrangemang liknande som Kul i Malmö och Malmö sommarscen.

2 En demokratipolitik för lika värde

2.1 Bekämpa diskriminering

För en väl fungerande demokrati är det avgörande att alla medborgare är och upplever sig som likvärdiga medborgare, det är ju själva demokratins inneboende kärna - alla människors lika

värde. Diskriminering, rasism och alla uttryck för att dela upp Malmöborna i ”vi och dem” hotar en fungerande demokrati. Diskriminering i alla dess former är ett gift som verkar mot den gemenskap som Socialdemokratin har som yttersta mål att skapa och utveckla. Det ska vara en självklarhet att människor inte behandlas och bemöts olika på grund av godtyckliga anledningar. Diskriminering sker i flera av samhällets olika delar. Det sker bland annat arbetsmarknaden, det förhindrar människor från att få möjlighet till en bostad och i de värsta fallen innebär det att människor inte får rätt till jämlik vård.

Rasistiska handlingar eller diskriminering sker inte nödvändigtvis på grund av individers politiska övertygelser utan ofta omedvetet. Det innebär att rasism, i dess olika former, finns som skilda delar av samhällets struktur. Arbetet med att förhindra rasism och diskriminering behöver ske i flertalet av samhällets skikt, samtidigt. Till exempel, åtgärder och värdegrundsarbete i skolan, kunskapshöjande insatser på arbetsplatsen och fritidsaktiviteter. Fackförbunden har en stor möjlighet att driva frågan om rasism och diskriminering aktivt på arbetsplatser runt om i staden. Med både möjligheten att genomföra utbildningar för medlemmar såväl som tillsammans med arbetsgivarrepresentanter, förhandla i frågor och stötta sina medlemmar i olika situationer finns det en möjlighet att flytta fram positionerna i frågor rörande arbetsplatsdiskriminering och arbetstagare som utsatts för rasism.

2.2 Checklista och strategi för inkluderande retorik

Med den internationella högervågen, som svept över många delar av världen, inte minst Europa, följer en ökad vilja att dela upp människor i olika kategorier – vi och dem. Tyvärr noteras uttryck för att det även i Sverige och det påverkar det offentliga samtalet. Tråkigt nog tycks det även ibland påverka hur socialdemokrater argumenterar och hur man formulerar sig i den offentliga debatten. Därför måste ett arbete för att skapa ett brett och inkluderande ”vi” från socialdemokratin sida innehålla insatser för att rent faktiskt bekämpa rasism och diskriminering men också att konsekvent själva alltid utgå från att alla svenskar, alla Malmöbor, är subjekt i vår politik, inte objekt för vår politik.

Ord, tonalitet och språk har betydelse. Det finns idag utmaningar i det språkbruk som används av ledande politiker i landet. Det påverkar och färgar samtalen även på lokal nivå, ofta på ett negativt sätt. Vi ser behovet av en strategi för intern skolning och att partiet tar fram en form av checklista för socialdemokratiska politiker i syfte att aldrig spela med i den retorik som delar upp människor i bättre och sämre – i vi och dem.

3 En demokratipolitik för att bli hörd

3.1 Stabila former för en demokratisk områdesdialog med medborgarna

Samhällsutvecklingen utsätter ständigt demokratin för utmaningar. En av dessa utmaningar är den trend med centraliseringar som kunnat noteras under lång tid. Företags huvudkontor och myndigheter flyttar från olika städer och centraliseras i Stockholm eller andra storstäder. Anledningen till detta är ofta de stora organisatoriska och ekonomiska fördelarna. För demokratin är det ett problem att avståndet med både upplevda makthavare och formella makthavare ökar. Från människors lokalområden, de områden där deras liv utspelar sig med arbete, skola och fritidsaktiviteter har avståndet till makten och den formella demokratin

förlängts. Avståndet, så väl det fysiska som det upplevda, gör många människor idag känner sig osedda och riskerar i förlängningen att leda till att det politiska systemet uppfattas tillhöra endast några få och hanterar frågor som inte nödvändigtvis är de frågor som är mest angelägna och viktiga för medborgarna. Det är därför väldigt väsentligt för demokratin att Socialdemokraterna ständigt arbetar för att överbrygga denna klyfta och svarar på de frågor och problembeskrivningar som faktiskt belyses av medborgarna.

Det jobbas ständigt med olika sorters dialoger med medborgarna i olika områden. Det är givetvis bra och i linje med att alla kommunala nämnder har ett uppdrag att på sina ansvarsområden föra en dialog med medborgarna, till exempel inför förändringar. Det som dock ofta framförs är att de kommunala verksamheterna har svårt för att föra en dialog som sträcker sig utanför det egna ansvarsområdet och att därför många upplever att ett samlat grepp inte tas kring en del problem. Detta är en utmaning som behöver adresseras – hur man bättre och effektivare kan samla kommunikationen med invånarna när frågorna sträcker sig över flera nämnders ansvarsområden.

3.2 Hela civilsamhället måste ses

En annan central del i arbete med demokrati är det civila samhället, som är en av de viktiga aktörerna när det kommer till att bygga och bevara demokratin. Genom förmågan att ha ”örat mot marken”, och det faktum att civilsammansaktörerna möter många Malmöbor över hela staden och i olika situationer fångar de upp trender i staden, reaktioner och intressen på ett sätt som stadens verksamheter inte alltid gör. Resultatet är att föreningar och organisationer fångar upp vad som sker lokalt i stadsdelarna och vilka utmaningar som finns, och behov som invånare själva identifierat. Samarbete och samtal med civilsammhällesaktörer är ett sätt att inkludera fler röster i det demokratiska samtalet, men också ett verktyg för att säkerställa att särskilt de grupper som annars riskerar att marginaliseras kan göra sin röst hörd. Civilsamhällets närvaro är avgörande för att skapa en levande och dynamisk samhällsdemokrati och inkludering som speglar hela samhället.

De föreningar och organisationer som samarbetar med kommunen måste präglas av tydliga krav. Det räcker inte att de bara delar kommunens demokratiska värderingar, de behöver också leva upp till dem i praktiken genom att ha demokratiska strukturer och processer i sina egna verksamheter. Demokratikravet ska vara en självklarhet, inte bara på kommunal nivå, utan även hos alla de organisationer som är en del av vårt demokratiska ekosystem. Detta blir särskilt viktigt när samhällsutvecklingen riskerar att skapa klyftor mellan olika grupper och stadsdelar där vissa delar av Malmö riskerar att hamna utanför den samhälleliga gemenskapen.

För att motverka den utveckling behöver det utvecklas strategier för att nå hela Malmö, i synnerhet de områden där engagemanget och kommunikationen riskerar att försvagas eller redan är att anse som svagare. Samarbetet med civilsamhället och lokala föreningar kan bli en viktigt och central budbärare i det arbetet. Genom att utveckla ett mer samlat och målinriktat demokratiarbete kan man arbeta för att alla Malmöbor, oavsett var de bor eller vilka förutsättningar de har, ges möjlighet att delta i och forma det samhälle vi alla är en del av.

Det behövs skapas en politik som sträcker sig längre än det organiserade föreningslivet med möjlighet att utnyttja kommunens lokaler för sin verksamhet och genom detta skapa mötesplatser, kanske främst för grupperingar, som inte följer de traditionella normer som finns

för föreningar. Avsaknad av ändamålsenliga lokaler för både traditionella föreningar och mer lösa nätverk är ett hinder för både demokrati och för integration i staden.

4 Årlig återrapportering av demokratiarbetet

Arbetet med demokrati för en ökad samhällsgemenskap sker många gånger i kommunens kärnverksamheter. Skolan bär en stor del och lika så vård- och omsorgsverksamheterna. Varje möte med Malmöborna ska genomsyras av känslan och upplevelsen att staden är allas och att invånarna kan komma till tals. Hur det arbetet ska mätas över tid är desto svårare att definiera. Är det valdeltagandet den avgörande måttstocken eller finns det andra variabler som är intressanta att mäta? Eftersom det demokratiförstärkande arbetet ska ske i alla stadens verksamheter och förvaltningar innebär det att förflyttningen är mer komplex att mäta över tid. Det är också svårt att bekräfta kausalitet i samband, vilket bidrar till komplexiteten i frågan. Det är därför också intressant att fortsätta utreda och testa metoder för återrapportering och resultatmätning. Detta bör göras med ett öppet sinne och förståelse för att det är mångfacetterade frågor som inte alltid har tydliga indikatorer eller variabler att mäta.

En iakttagelse som görs under arbetet med frågor om demokrati och samhällsgemenskap är att även om många av de kommunala områdena har demokrati som en del av sin målbild, saknas det en samlad och konkret politik för att stärka demokratin. Det innebär att även om många goda initiativ pågår, så saknas det ofta ett övergripande synsätt som knyter samman insatser till en större helhet. Likt andra politikområden som arbetar under en ram, en "kappa", till exempel miljöområdet bör man göra det även inom demokratiområdet. Det skulle innebära tydligare strukturer, prioriteringar och kanske även resursfördelning. I förlängningen skulle det medföra ett mer strukturerat tillvägagångssätt för att stärka arbetet med demokrati med tydligare riktlinjer, synergieffekter och mer samordnande insatser som genomsyrar hela stadens arbete och verksamheter.

Avslutning

Denna delrapport har fokuserat på fyra huvudområden med varderas flera delområden. Den första delen berör skapandet av förutsättningar för möten mellan Malmöborna, med fokus på stärkandet av samhällsgemenskapen genom möten i det offentliga rummet och motverkandet av segregation. Det andra området fokuserar på delaktigheten för alla invånare och motverkandet av uppdelningen "vi och dem", med insatser för bekämpandet av diskriminering och främjandet av alla människors lika värde. Det tredje området fokuserar på hur man möter medborgarnas önskan att påverka i sina egna närområden, genom skapandet av stabila former för demokratisk dialog och ökat samarbete med civilsamhället. Det fjärde och sista området belyser vikten av systematik och uppföljning i samhällsstärkande demokratiarbetet.

För Socialdemokratin är det avgörande att förkroppsliga den ideologi som vi lutar oss mot. En ideologi om alla människors rätt att vara, oavsett klasstillhörighet, etnicitet, religion eller andra faktorer. Dagens högt uppskrivade ton, i allt från debatter till nyhetsrapportering och samtal i lunchrummen på arbetsplatser risker att avhumanisera och bidra till mer polarisering i samhället. Socialdemokratin och arbetarrörelsen i stort har ett ansvar att bidra till ett samtal och narrativ som är inkluderade för många fler än det är idag.

Arbetsgruppens förhoppning är att denna första delrapport, i samtal med partikamrater och andra intressenter ska utvecklas till att bli ett bidrag till en bredare inkludering i det socialdemokratiska vi:et.